

the learning process of higher school students with a focus on the objectives of training, education and development of the individual student taking into account the specifics of teaching the subject, to encourage the development of extracurricular activities of pupils taking into account psychopedagogical requirements of education and training; to be able to analyze their own activity with the aim of improving and enhancing their skills are defined. It is proved that the achievement of these goals by students is a complex process, which should be adequate to the ideas of modern teaching concepts.

Taking into consideration the specificity of University education, three stages of formation of the specialist are identified, e.g., adaptation of students to conditions of educational process in higher school; active development of such methods and the mastery of methodological skills; professional orientation of students, which requires the inclusion of additional components in the learning process (e.g., manufacturing practice) and the provision of professional orientation to other forms and methods of training.

Key words: training of future specialists in biology, higher educational establishment, specialist formation, a components of the educational process in the University, the principles of selection of educational material.

Стаття надійшла до редакції 21.10.2016

Г. М. Дембровська

ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДІЯЛЬНОСТІ ТРЕНЕРА-ВИКЛАДАЧА У ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ СПОРТИВНОГО ПРОФІЛЮ

Анотація. Статтю присвячено висвітленню місця та ролі тренера-викладача позашкільного навчального закладу спортивного спрямування. Стаття розкриває виховний потенціал діяльності тренера-викладача позашкільних навчальних закладів на прикладі дитячо-юнацьких спортивних шкіл. Висвітлено місце та роль тренера-викладача позашкільних навчальних закладів спортивного профілю у вихованні та підготовці спортсмена в процесі спортивного тренування з педагогічної точки зору. Такий процес показано на прикладі діяльності дитячо-юнацьких спортивних шкіл як головної ланки у вихованні, удосконаленні спортивної майстерності та становленні особистості у позашкільній освіті спортивного спрямування в Україні. Стаття розкриває різні підходи та керівні положення в діяльності тренера, а також зміст, форми, методи та принципи педагогічної діяльності тренера в позашкільних навчальних закладах спортивного профілю.

Ключові слова: дитячо-юнацька спортивна школа, учбова група, комплектування, педагогічна рада, тренер-викладач.

Постановка проблеми. Позашкільний навчальний заклад сьогодні стає широкодоступним закладом, який створює комфортні умови для здобуття підлітками та молоддю певних знань, умінь і навичок за інтересами, сприяє розвитку, стимулюванню та реалізації їхнього духовного та творчого потенціалу, професійному самовизначенню та допрофесійній, а в деяких випадках і професійній підготовці особистості.

Виховання підлітків і молоді є питанням, від ефективності раціонального вирішення якого залежить майбутнє держави України. Розвиток педагогічної науки та практики відображає об'єктивні процеси, що відбуваються в країні, світі, виховує такі соціальні аспекти освіти: патріотизм, збереження національної ідентичності, підготовка молоді до міжкультурної взаємодії на основі загальнолюдських цінностей, принципів толерантності та рівноправності, сприяння усвідомленню молодим поколінням відповідальності за можливість подальшого розвитку людської цивілізації.

Основна роль у системі виховання підлітків і молоді належить також позашкільним навчальним закладам спортивного профілю, а ключовою фігурою у вихованні молодого покоління є тренер-викладач. Саме його головним обов'язком є організація навчально-виховного процесу, який би сприяв формуванню свідомого, творчого ставлення до праці, організованості та вимогливості до себе. Ще В. О. Сухомлинський вбачав органічний взаємозв'язок між пізнанням дитиною самого себе та самопізнанням. «Якщо у дитинстві, – підкреслював він, – людина пережила задоволення від того, що їй вдалося подолати свої слабкості, вона починає критично ставитися до себе. А з цього і починається те пізнання самого себе, без якого не може бути ні самовиховання, ні дисципліни» [6, с. 34].

Підкреслюючи вагомість постаті тренера-викладача у виховній діяльності в позашкільних навчальних закладах спортивного спрямування вчені В. В. Белорусова та І. Н. Решетень зазначали, що тренери-викладачі повинні прищеплювати своїм вихованцям любов до спорту, дисципліну, організаційні та трудові навички, колективізм, високі моральні та вольові якості, патріотизм. Повсякденна цілеспрямована виховна робота тренера-викладача з підлітками та молоддю є основою виховання у них високої свідомої дисципліни. Тренери-викладачі позашкільних навчальних закладів спортивного профілю виховують своїх вихованців у дусі патріотичності, повсякденно роз'яснюючи їм значення сучасного українського спорту, розповідають про працю та успіхи видатних українських спортсменів, прищеплюють вихованцям любов до своєї спортивної школи, до її колективу, виховують їх у полі сучасної української спортивної етики, ставлячи перед ними благородні та захоплюючі цілі для досягнення спортивних вершин на благо своєї Батьківщини [2, с. 23].

Враховуючи вищевикладене, можна сформулювати головне завдання статті, яке полягає у висвітленні виховного потенціалу діяльності

тренера-викладача позашкільного навчального закладу спортивного спрямування.

Виклад основного матеріалу дослідження. У виховній роботі з підлітками та молоддю тренери-викладачі позашкільних навчальних закладів спортивного профілю повинні вміло поєднувати спільні завдання морального виховання і завдання, які витікають з особливостей спортивної діяльності.

Величезне значення для успішного виховання мають стосунки, які складаються між тренером-викладачем і вихованцями в процесі навчально-виховної роботи. Знання умов життя та індивідуальних особливостей юних спортсменів допомагає тренеру-викладачу правильно визначити тренувальний режим і обсяг навантаження, врахувати періоди підвищення навантаження навчальної або виробничої діяльності, дізнатися настрої, погляди, смаки своїх вихованців і застосовувати до них відповідні методи виховного впливу.

Такими методами можуть бути: особиста бесіда, порада, іноді навіювання (у важкі моменти тренування або змагання), схвалення або засудження дій тощо. Добре, коли до тренування або після нього в залі, на стадіоні, в гуртожитку або просто по дорозі додому тренер-викладач щиро і душевно розмовляє з вихованцями про театр, книги, кінофільми, про життя. Такі ж бесіди зазвичай виникають самі собою і впливають із безпосереднього спілкування з вихованцями. Невимушена розмова допомагає глибше заглянути у внутрішній світ вихованця, має у своєму розпорядженні й відверту розмову, яка б не могла відбутися в інших умовах. У такій бесіді треба використовувати все: і гарячу суперечку, і жарт, і довіру, і живу участь до особистого переживання, і авторитетне, спокійне, впевнене слово старшого [3, с. 135].

Скільки спогадів зберігається в душі підлітка про дбайливого і вимогливого друга-тренера. Неухильна і послідовна вимогливість до вихованців із боку тренера-викладача поєднується зі спокійним, серйозним, доброзичливим, уважним ставленням до них [1, с. 24].

При вихованні тренер-викладач обов'язково повинен знати і враховувати індивідуальні особливості вихованців. Керівними положеннями в роботі кожного тренера-викладача позашкільного навчального закладу спортивного спрямування повинні бути наступні:

1. Висока вимогливість до успішності вихованців у загальноосвітній школі та повсякденний контроль за нею.
2. Рішення на заняттях у спортивній школі завдань ідейно-патріотичного, морального і естетичного виховання.
3. Дотримання єдності вимог до дисципліни і культури поведінки вихованців.
4. Підготовка зі своїх вихованців кваліфікованих громадських інструкторів та пропагандистів спорту, які прагнуть допомогти своїй школі в розгортанні роботи з фізкультури і спорту.

Успішне здійснення всебічного фізичного виховання юних спортсменів багато в чому залежить від умілого підбору засобів і методів

фізичної підготовки, від правильного співвідношення загальної і фізичної підготовки протягом кількох років і в річному циклі [4, с. 212].

Розглянемо зміст підготовки спортсменів у спортивних школах. Основною формою підготовки вихованця, яка здійснюється в процесі навчально-виховної роботи, було тренування. Можна виділити наступні її головні розділи, а саме: фізична (виховання фізичних якостей, що є передумовою доброго здоров'я та успішної спортивної діяльності); спортивно-технічна і тактична (оволодіння знаннями, вдосконалення відповідних навичок і вмінь); морально-вольова підготовка.

Виховання, навчання і тренування спортсменів будь-якої підготовленості, від новачка до майстра спорту, передбачає здійснення нижченаведених принципів навчально-тренувального процесу.

Принцип всебічної підготовки спортсмена. Наукові дослідження, практика доводять, що всебічно підготовлені спортсмени краще переносять великі тренувальні навантаження, довше спроможні витримувати напруження, пов'язані з участю в спортивних змаганнях тощо. Отже, всебічна фізична підготовка – важливий фактор розширення функціональних можливостей організму, підвищення спортивної працездатності, які досягаються за рахунок гармонійного розвитку м'язів, відмінної роботи серцево-судинної, дихальної та інших систем організму [7, с. 87].

Особливого значення набуває додержання цього принципу в навчально-тренувальній роботі з дітьми та юнацтвом. Фізичний гарт, набутий у юні роки, стане основою міцного здоров'я, працездатності, високої спортивної майстерності в зрілому віці. У той же час не можна не погодитися з твердженнями деяких авторів про те, що цей принцип повинен бути доповнений і спеціалізованою підготовкою, яка стала типовим явищем спортивної практики і здійснюється на основі всебічного розвитку спортсмена [3, с. 102].

Принцип свідомості в радянській системі тренування посідає провідне місце. Тренер-викладач повинен будувати навчально-тренувальний процес так, щоб вихованець активно ставився до навчання і тренування, знав, чому і навіщо він виконує те чи інше завдання. Цей принцип може бути посилений тим, що спортсмен під керівництвом тренера-викладача оволодіє знаннями в галузі психології, управління своєю психічною сферою, самоконтролю.

Принцип поступовості ґрунтується на тій фізіологічній особливості, що зміни в перебудові органів і систем організму та підвищення їх функціональних можливостей відбуваються під впливом тренування поступово, протягом певного часу. Отже, і тренувальні навантаження повинні підвищуватися поступово, від заняття до заняття. Цей принцип диктується і широко відомими педагогічними правилами: від простого до складного, від легкого до важкого, од відомого до невідомого [7, с. 145].

Принцип поступовості вимагає від тренера-викладача копійку роботи, індивідуального підходу до кожного вихованця. Запропоновані вправі повинні відповідати їх силам і можливостям. Багаторічний досвід

доводив, що ті тренери-викладачі, які ігнорують принцип поступовості, не враховують індивідуальних особливостей вихованців, домагаючись прискореного зростання тренуваності та спортивних результатів методами так званої форсованої підготовки, не досягають успіху в підготовці спортсменів.

Принцип повторності базується на необхідності цілорічного тренування. Ще у 50-70-ті роки ХХ ст. 6–7 тренувальних днів на тиждень вважалося необхідною передумовою підготовки спортсменів вищих розрядів майже у всіх видах. Для підготовки спортсменів масових розрядів ставало обов'язковим тренування через день, тобто 3–4 рази на тиждень [4, с. 263].

Отже, в цьому принципі вбачається основа міцності засвоєння знань і навичок. Він також базується на відомому фізіологічному положенні про необхідність повторення тренувань, під впливом яких відбуваються відповідні зміни і перебудова органів та систем організму.

Головну увагу тренеру-викладачу необхідно приділити тому, щоб до наступного заняття спортсмени приступали з достатньо відновленими силами. Відчуття втоми є сигналом до припинення вправ, особливо таких, що вимагають переважно швидкості, спритності й точності рухів. Виняток можуть становити лише заняття, що мають на меті виховання вольових якостей спортсмена, коли треба навчити його мобілізувати всі резервні сили організму, волю, щоб закінчити дистанцію, поєдинок тощо [3, с. 103].

Принцип повторності вимагає не лише систематичного цілорічного тренування, але й участі в оптимальній кількості спортивних змагань, органічно пов'язаних із навчально-виховним процесом.

Зауважимо, що значної уваги потребує одна із найважливіших проблем методики тренування того часу, а саме: проблема розвитку високих морально-вольових якостей спортсменів. Ці якості виховуються в процесі навчання і тренування та участі в спортивних змаганнях.

Усі вищерозглянуті принципи якнайтісніше пов'язані між собою і зумовлюють один одного. Всебічної фізичної підготовки не можна досягти без поступовості у вихованні, навчанні і тренуванні, а поступовість не може не ґрунтуватися на повторності, що забезпечує міцність засвоєння вмій і навичок. Отже, виховний потенціал діяльності тренера-викладача безпосередньо впливає на свідоме ставлення вихованців до занять, адже без виховання у них високих морально-вольових якостей неможливо досягти висот спортивної майстерності. Так, у позашкільних навчальних закладах спортивного профілю ставиться за мету всі принципи здійснювати лише у взаємозв'язку, в єдиному процесі виховання, навчання і тренування спортсменів за практичною допомогою тренера-викладача позашкільного закладу означеного типу.

Таким чином, зміст тренування визначався залежно від підготовленості спортсменів, їхнього віку, статі, специфіки виду спорту та відповідних періодів, але за всіх умов виховання базується на вже названих органічно взаємопов'язаних частинах: фізичній (загальній та

спеціальною), технічній, тактичній, морально-вольовій та теоретичній підготовці [5, с. 96].

Що стосується засобів фізичної підготовки юних спортсменів, то вони поділяються на загальнофізичні та спеціальні. Загальна фізична підготовка створює необхідні умови, що сприяють розвиткові функціональних можливостей організму, розвиткові фізичних і духовних якостей спортсмена. Зазначимо, що засобами спеціальної підготовки забезпечується розвиток тих якостей і м'язових груп, що особливо необхідні для досягнення високих результатів у певному виді спорту. Спеціальні вправи підібрані тренером-викладачем водночас озброюють спортсменів характерною для обраного виду технікою і тактикою [7, с. 137].

Між загальною та спеціальною підготовкою спортсмена існує тісний взаємозв'язок і тому чітко розмежувати їх неможливо. І загальна фізична, і спеціальна підготовка знаходять своє місце у всіх періодах тренування спортсменів того часу, але співвідношення їх змінюється. На першому етапі підготовчого періоду перевага надається, як правило, загальній фізичній підготовці, далі питома вага її зменшується, відповідно зростає питома вага спеціальної підготовки, яка вже переважає на другому етапі підготовчого і в змагальному періодах тренування. У перехідному періоді центральне місце знову посідає загальна фізична підготовка, але у формі активного відпочинку.

Зазначимо, що найважливішою умовою набуття майстерності в спорті є оволодіння спортивною технікою. Отже, переходимо до розгляду технічної підготовки спортсмена. Технічне вдосконалення – раціональне виконання вправ – запорука високих спортивних досягнень.

Процес вивчення техніки вправ поділяти на три етапи. На першому етапі створюється попереднє уявлення і поняття про вправу, тренером-викладачем ставиться завдання оволодіння загальною схемою руху. У цей час спрощують структуру руху, створюють умови, що мають полегшити виконання вправи: знижують висоту в стрибках, зменшують вагу снарядів, скорочують дистанцію тощо. На другому етапі тренер-викладач ставить завдання оволодіння технікою вправи такою мірою, щоб у спрощених умовах (під час тренувальних занять) виконати її правильно. Третій етап має забезпечити таку досконалість в оволодінні вправою, щоб зберегти правильну техніку при виконанні руху з максимальним зусиллям в умовах спортивної боротьби (під час змагань). Цього можна досягти, якщо тренер-викладач детально вивчить структуру вправи, позбавивши вихованця зайвих напружень, довівши координаційні процеси руху до автоматизму. Одне з важливих завдань третього етапу – максимальний розвиток вольових рис характеру, поглиблення і розширення теоретичних знань, що неможливо без тренера-викладача [4, с. 235].

Тактична підготовка залежить від багатьох обставин, але головне полягає в тому, щоб найраціональніше використати сили і наявні можливості для перемоги над суперником. Залежно від обраного виду спорту, положення про змагання, конкретних завдань, поставлених перед

спортсменом, командою, і будується спортивна тактика. Найбільші вимоги до тактичної майстерності ставлять ті види, що пов'язані зі спортивним єдиноборством (фехтування, бокс, боротьба, спортивні ігри). Справді, адже той, хто краще оволодів тактичними прийомами, матиме перевагу навіть над краще за нього фізично і технічно підготовленим спортсменом.

Завдання тактичної підготовки: вивчення загальних положень про змагання, засобів і можливостей у цьому виді спорту, практичне використання засобів, прийомів і тактичних варіантів; аналіз фізичної, технічної, вольової підготовленості суперників; аналіз проведеного змагання [1, с. 43].

Найкращий засіб оволодіти тактичною майстерністю – це участь у необхідній кількості спортивних змагань. Під час змагань, різних за складом учасників, умовами їх проведення, можна набути великого досвіду тактичної боротьби. Тут перевіряються тактичні схеми, варіанти, вивчаються сильні та слабкі сторони суперників тощо.

Морально-вольова підготовка. Навчально-тренувальний процес будується тренером-викладачем так, щоб кожне заняття було спрямоване на виховання спортсменів у душі відданості своїй Батьківщині, високої моралі, дисциплінованості, товариської взаємодопомоги.

Виховання у спортсменів таких рис характеру, як працьовитість, наполегливість у досягненні поставленої мети, воля до перемоги, вважалось найважливішим завданням, яке ставилось перед тренером-викладачем. Моральній і вольовій підготовці тренер-викладач підпорядковує всю ідейно-виховну роботу в спортивних секціях, групах, командах [2, с. 47].

Теоретична підготовка в позашкільному навчальному закладі спортивного профілю має на меті озброєння спортсменів знаннями в галузі загальної та спеціальної теорії та методики спорту. До програми теоретичної підготовки входять і питання особистої гігієни, додержання режиму, лікарського контролю, самоконтролю тощо.

У методичному відношенні надзвичайно важливо тренеру-викладачу перед заняттям або будь-якої його частини ставити перед вихованцями певну мету, яка б стимулювала більш свідоме ставлення їх до заняття. При виконанні тих чи інших вправ необхідно концентрувати увагу вихованців на розумінні основної задачі вправи, підкреслювати значення виконуваних вправ для оволодіння обраним видом спорту; свідоме виконання вихованцями вправ підвищує їх зацікавленість, увагу і дисципліну [4, с. 219].

Тренеру-викладачу в процесі заняття необхідно створювати такі умови, які б стимулювали юних спортсменів до дисциплінованої поведінки. Для цього в організації навчально-тренувального процесу тренеру-викладачу необхідно передбачити такі моменти, які б забезпечували чіткість його проведення, діловитість, хороший темп заняття, усунення усього зайвого, що заважає продуктивності виховання; необхідно також в організації виховання вдаватися до допомоги шкільного активу з числа спортсменів. Дуже велике значення для виховання має

постійний контроль за поведінкою і успішністю юних спортсменів на тренуванні. Тренер-викладач не повинен залишати без уваги жодного випадку порушення дисципліни на занятті, повинен систематично виправляти помилки, тримати в полі свого зору всіх вихованців. Велике значення має не лише виправлення помилок і боротьба з їх проявами, але й можливе попередження подібних випадків [4, с. 75].

Заняття спортом мають розмаїття необмежених можливостей для виховання, необхідної як на занятті, так і під час змагань: чітка і швидка побудова, чітка віддача рапорту, вміння триматися у строю, знати своє місце, не штовхати сусіда, швидко вирівнюватися, вміння звернутися, чітко обернутися, правильно підійти до снаряду, відійти від нього тощо.

Роз'яснення, систематичний контроль, вимогливість, дотримання певних правил поведінки – такі основні шляхи розкриття виховного потенціалу діяльності тренера-викладача позашкільного навчального закладу спортивного спрямування.

Заохоченням для вихованця передусім є схвалення або похвала тренера-викладача, успіхи, які він відмічає. Заохочення може бути зроблене в процесі заняття як одному вихованцю («Молодець, добре робиш!»), так і всій групі («Ваша шеренга робить краще», «Третя група швидше і організованіше за всіх прибирає снаряди» тощо), а також при підведенні підсумків роботи на занятті. Як схвалення, так і похвала тренера-викладача не мають бути надто часто віднесені до одних і тих же спортсменів і повинні бути, безумовно, заслужені. Крім того, не варто при похвалах і заохоченнях постійно протиставляти окремих вихованців усій групі, оскільки це може призвести до зарозумілості у них і до створення нездорових стосунків у групі. Більш високими формами заохочень у позашкільних навчальних закладах спортивного спрямування можуть бути: перехід у більш сильну групу, оголошення подяки перед всією групою, занесення на дошку пошани закладу, внесення в книгу пошани і рекордів закладу, висвітлення досягнень окремих вихованців і груп у стінній газеті, вручення в урочистій обстановці свідоцтва про закінчення закладу тощо [2, с. 38].

Під час заняття в цілях дії на найбільш недисциплінованих вихованців тренеру-викладачу слід застосовувати і заходи покарання. Покаранню зазвичай передують попереджувальне зауваження, а потім вже накладається і саме покарання. Важким покаранням для підлітка, якого тягне в обраний позашкільний заклад означеного типу передусім любов до того або іншого виду спорту, було відсторонення його від занять, позбавлення права брати участь у змаганнях. Найстрогішою мірою покарання недисциплінованих вихованців є їх виключення із навчального закладу. Слід зазначити, що виховання в позашкільному навчальному закладі спортивного профілю найтіснішим чином пов'язано з організацією і вихованням тренером-викладачем дружнього, згуртованого колективу вихованців.

Висновки і перспективи подальших розвідок. З усього сказаного вище випливає важливий висновок, що педагогічна

майстерність тренера-викладача і виховний потенціал його діяльності, особистий приклад і авторитет серед вихованців мають винятково важливе значення для їх виховання. Із метою виховання підлітків і молоді в закладах означеного типу на занятті і поза ними тренеру-викладачу слід вдаватися і до заходів переконання, привчання, заохочення і покарання.

Важливою умовою діяльності тренера-викладача є необхідність бесід із вихованцями про дисципліну, про її значення для них, широко використовувати приклад кращих і старших спортсменів сучасного українського спорту.

Список використаних джерел:

1. Алексеева Х. О. Спортивный резерв профсоюзов: Заслуженный тренер СССР В. И. Алексеев и его школа / Х. О. Алексеева, Г. С. Лукьянов. – М. : Профиздат, 1981. – 72 с.
2. Воспитательная работа в детской спортивной школе / Ред. В. В. Белорусовой, И. Н. Решетень. – М. : «Просвещение», 1964. – 68 с.
3. Волков Л. В. Теория и методика детского и юношеского спорта / Л. В. Волков. – К. : Олимпийская литература, 2002. – 294 с.
4. Вайцеховский С. М. Книга тренера / С. М. Вайцеховский. – М. : «Физкультура и спорт», 1971. – 312 с.
5. Герцик М. С. Вступ до спеціальностей галузі «фізичне виховання і спорт» : навчальний посібник / М. С. Герцик, О. М. Вацеба. – Львів : Українські технології, 2002. – 232 с.
6. Козленко М. П. Физичну культуру – в побут школярів / М. П. Козленко. – К. : Рад. школа, 1979. – 95 с.
7. Озолин Н. Г. Современная система спортивной тренировки / Н. Г. Озолин. – М. : «Физкультура и спорт», 1970. – 256 с.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED

1. Alekseeva Kh.O. Sportivnyj rezerv profsojuzov : Zasluzhennyj trener SSSR V. Y. Alekseev i ego shkola [Sport reserve of trade unions: the Deserved trainer of the USSR V. I. Alekseev and his school] / Kh.O. Alekseeva, H.S.Lukianov. – М.: Profizdat, 1981. – 72 s. (in Russian)
2. Vospitatelnaja rabota v detskoj sportivnoj shkole [Educational work in children's sports school] / Red. V.V. Belorusovoi, Y.N. Resheten. М. : “Prosveshchenije”, 1964. – s. 68. (in Russian)
3. Volkov L.V. Teoryija i metodyka detskogo i junosheskogo sporta [Theory and methodology of children and youth sports] / L.V.Volkov – К.: Olimpijskaja literatura, 2002. – 294 s. (in Russian)
4. Vajtsekhovskij S.M. Kniga trenera [Trainer's book] / S.M. Vajtsekhovskij – М.: “Fizkultura i sport”, 1971. – 312 s. (in Russian)
5. Hertsyk M.S. Vstup do spetsialnostei haluzi “Fizychne vykhovannia i sport” [The introduction to the specialties of the industry “physical education and sport”]: navchalnyi posibnyk / M.S. Hertsyk, O.M. Vatsaba. – Lviv: Ukrainski tekhnolohii, 2002. – 232 s. (in Ukrainian)

6. Kozlenko M.P. Fizychnu kulturu – v pobut shkoliariv [Physical culture in the life of students] / M.P.Kozlenko. – К.: Рад. Shkola, 1979. – 95 s. (in Ukrainian)
7. Ozolin N.G. Sovremennaja sistema sportivnoj trenirovki [Modern system of sport training] / N.G.Ozolin – М.: “Fizkultura i sport”, 1970. – 256 s. (in Russian)

Аннотация. Стаття посвящена анализу места и роли тренера-преподавателя внешкольного учебного заведения спортивного направления. Стаття раскрывает воспитательный потенциал деятельности тренера-преподавателя внешкольных учебных заведений на примере детско-юношеских спортивных школ.

В статье рассматриваются место и роль тренера внешкольных учебных заведений спортивного профиля в воспитании и подготовке спортсмена в процессе спортивной тренировки с педагогической точки зрения. Такой процесс показан на примере детско-юношеских спортивных школ как главного звена в воспитании, совершенствовании спортивного мастерства и становлении личности во внешкольном образовании спортивного направления в Украине. Данная статья раскрывает различные подходы и направляющие положения в деятельности тренера, а также содержание, формы, методы и принципы педагогической деятельности тренера-преподавателя во внешкольных учебных заведениях спортивного профиля.

Ключевые слова: детско-юношеская спортивная школа, учебная группа, комплектование, педагогический совет, тренер-преподаватель.

Summary. The paper is devoted to the place and role of coach in the sportive extracurricular educational institutions. Educational potential of the activities of the coach-teacher of extracurricular educational institutions on the example of youth sports schools is revealed. The place and role of coach-teachers in extracurricular educational institutions of sport profile in the education and training of the athlete in the process of sports training from the pedagogical point of view arte defined. This process is outlined in the example of the activity of youth sport schools as the main element in education, improve sports skills and personal development in extra-curricular education sports destinations in Ukraine are lighted. Different approaches and guides the situation in the activity of the trainer, as well as the contents, forms, methods and principles of pedagogical activities of the trainer in extracurricular educational institutions of a sports profile are defined.

A detailed analysis of teacher's thoughts according to the labor processes, the co-relationship of physical education with the other educational aspects: a complex of sanitary-hygienic norms and rules, care as main conditions of the harmonious integrity of the physical and spiritual forces of the child are given in the paper.

Key words: children's and youth sportschools, study group, acquisitions, pedagogical council, a coach.